

REMISSVAR

2018-10-26
Dnr BO 2018-0823

Kulturdepartementet

Läsdelegationens betänkande Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället (SOU 2018:57) (dnr Ku2018/01470/KO)

Läsdelegationen ska samla alla aktörer runt insatser för läsning i och utanför skolan. Syftet är att bidra till att ge alla barn och ungdomar mer likvärdiga förutsättningar för en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsoplevelser. Läsdelegationen hade i sitt uppdrag bland annat att skapa mötesplatser för och samordna läsfrämjande insatser i och utanför skolan genom att anordna olika aktiviteter. Läsdelegationen skulle även vid behov lämna förslag på hur läsning kan främjas med skolans styrdokument och de nationella målen för litteratur- och läsfrämjande, inom den statliga kultur- och utbildningspolitiken.

Barnombudsmannens samlade åsikter

Barnombudsmannen har getts möjlighet att lämna synpunkter på delegationens betänkande.

Barnombudsmannen vill börja med att lyfta utredningens arbete att låta barn och unga komma till tals. Detta är i linje med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Dock hade Barnombudsmannen sett att delegationen på ett tydligare sätt redovisade barn och ungas röster kopplat till de faktiska förslag som delegationen föreslår.

Barnombudsmannen vill ta tillfället i akt att säga vad vi tycker generellt om utbildning. Barnombudsmannen är av åsikten att barns och ungas läsning är ett ansvar för hela samhället. I FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) artikel 28 understryks barnets rätt till utbildning. Även i artikel 29 anges att utbildningen bland annat ska syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag samt fysisk och psykisk förmåga. Utbildning är en av de viktigaste faktorerna för ungdomars framtida möjligheter.¹ Skollagen är tydlig med att alla barn i Sverige ska ha lika tillgång till utbildning, oavsett bostadsort, kön, sociala och ekonomiska förhållanden. Utbildningen ska vara likvärdig, oavsett var i landet skolan ligger.² Hänsyn ska också tas till barns och elevers olika behov. Barn ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt och en strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Även i Agenda 2030 är ett av målen att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet, samt

¹ Socialstyrelsen, Social rapport 2010, sid. 11.

² 1 kap. 8–9 §§ skollagen. Lika tillgång till utbildning gäller i förhållande till alla diskrimineringsgrunder, vilket framgår tydligt av förarbeten till skollagen. Se prop. 2009/10:165, sid. 229.

att främja ett livslångt lärande för alla.³ En likvärdig skola innebär inte att utbildningen behöver utformas på samma sätt överallt, eller att alla elever ska få lika mycket resurser. Utbildningen och undervisningen ska dock vara av likvärdig kvalitet och varje elev ska få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt, oberoende av sin bakgrund eller vilken skola de går i.⁴

3.6 Förslag och bedömningar gällande små barns språkutveckling

Delegationens förslag är att det ska framgå av läroplanen för förskolan att förskolan ska sträva efter att utveckla barnens intresse för litteratur. Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram stödmaterial om hur man kan arbeta med litteratur i förskolan i syfte att stärka litteraturens ställning i det dagliga arbetet i förskolan. Personalen i förskolan ska i större utsträckning ges förutsättning att delta i Läsluftet, exempelvis genom att fler handledare med inriktning mot förskola utbildas.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget.

Mot bakgrund att FN:s barnrättskommitté lyfter att det är "särskilt angeläget" att motarbeta möjlig diskriminering av små barns tillgång till tjänster av hög kvalitet exempelvis inom utbildning. Kommittén uppmuntrar konventionsstaterna att som ett första steg inrätta tillsyn över tillgången till och tillgängligheten av tjänster av hög kvalitet som bidrar till små barns överlevnad och utveckling. 5.8 Förslag gällande skolbibliotek och läsning

Delegationens förslag är att man behöver utreda om bemannade skolbibliotek. Vad en skolbiblioteksverksamhet är ska definieras på förordningsnivå. Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram ett allmänt råd för hur man i samverkan med eleverna bygger upp, utformar, följer upp och utvärderar en skolbiblioteksverksamhet. Skolinspektionen ska, inom ramen för sin regelbundna tillsyn, fokusera särskilt på skolbiblioteken.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget.

För att kunna utreda vad som bedöms vara barnets bästa måste barn och unga göras delaktiga. Enligt artikel 3 och artikel 12 i barnkonventionen har barnet både rätt att göra sin röst hörd i frågor som berör dem och att deras åsikter beaktas utifrån dess ålder och mognad samt att få barnets bästa prövat. Barnombudsmannen utgår därför ifrån att barn och unga kommer att vara delaktiga i detta förslag.

7.4 Förslag och bedömning gällande läsning på lov

Delegationen föreslår att en flerårig försöksverksamhet ska införas där en eller flera läsfrämjande aktörer får ett årligt verksamhetsbidrag för att erbjuda läsfrämjande verksamhet under lovtid. Försöksverksamheten ska följas upp. Loven utgör en möjlighet att arbeta med barns och ungas läsförmåga och läslust. Varje huvudman bör därför planera för hur kommunens barn och unga på bästa sätt kan ges tillfälle till olika läsfrämjande aktiviteter som gynnar såväl läsförmåga som läslust. I denna planering bör man ta vara på möjligheterna av att kombinera

³ Agenda 2030, Mål 4.

⁴ SOU 2017:35, Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet, sid. 85.

läsning som en aktivitet tillsammans med andra lovaktiviteter, till exempel idrott och friluftsliv.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget. Barnombudsmannen vill utifrån ett barnrättsperspektiv understryka vikten av att läsförämjande verksamhet under lov behöver vara ett erbjudande och inte ett krav. Barnet har enligt barnkonventionens artikel 31 rätt till vila, fritid lek och rekreation anpassad till deras ålder. Barnet ska enligt barnkonventionens artikel 12 vara delaktigt i beslut som rör hen och beslutet skall enligt artikel 3 utgå från vad som bedöms vara barnets bästa.

10.5 Förslag gällande samverkan kring barns och ungas läsning

Delegationen föreslår att ett Läsråd ska inrättas som ska arbeta för att samla och samordna aktörer och insatser inom kultur, skola, civilsamhälle, folkbildning och näringsliv kring barns och ungas läsning i och utanför skolan.

Barnombudsmannen har inga synpunkter.

Föredragande i ärendet har varit utredarna Shanti Ingeström och Fanny Davidsson.

Elisabeth Dahlin
barnombudsman